

FØLER GLEDE PÅ NY: Alt ble mørkt og frøs til is da Eva mistet mannen sin Harry. Men hun måtte videre, og nå er fargene kommet tilbake i livet hennes.

Nå ser jeg farger i livet mitt igjen

Den mørke vinteren flyttet inn i sjelen til Eva (59) da ektemannen Harry valgte bort livet sitt. Nå er hun tilbake i det gode, trygge livet sitt igjen.

TEKST: LAILA STRAND

FOTO: CURT I. HJERTSTEDT, FOTOGRAF SØNSTERØD OG PRIVATE BILDER

Fargene er tilbake i livet mitt! sier Eva Brekke Voss. Hun vasser i fargesprakende høstløv på vei opp til «flaggstanga» på Tømmeråsen, til benken der hun ofte satt når alt ble så vanskelig. Når hun ikke lenger forsto, når Harry lukket skallet omkring seg og alt det vonde han bar på. Drammensfjorden og Svelvik ligger langt under henne som en miniatyr med lilleputtmennesker som lever sitt liv med sorger, gleder, lykke og bekymringer. Tankene settes i et annet perspektiv her oppe, kanskje problemene hennes likevel ikke er så store som hun føler?

Det er fem og et halvt år siden Harry valgte å avslutte livet sitt. Da alt ble mørkt for Eva, da bare dunkle nyanser av det grå klarte å trenge gjennom det svarte. Da vinteren flyttet inn i sjelen hennes, og tankene gnisset mot hverandre som isflakene på den svarte, kalde fjorden.

Fastlåste tanker

«Vil du danse med meg?» Eva er 16 år gammel, au pair i England, og på torsdags-treff i All Nations Club. Mannen som byr henne opp, heter Harry Voss, er katolikk, 14 år eldre enn henne og danser som en gud.

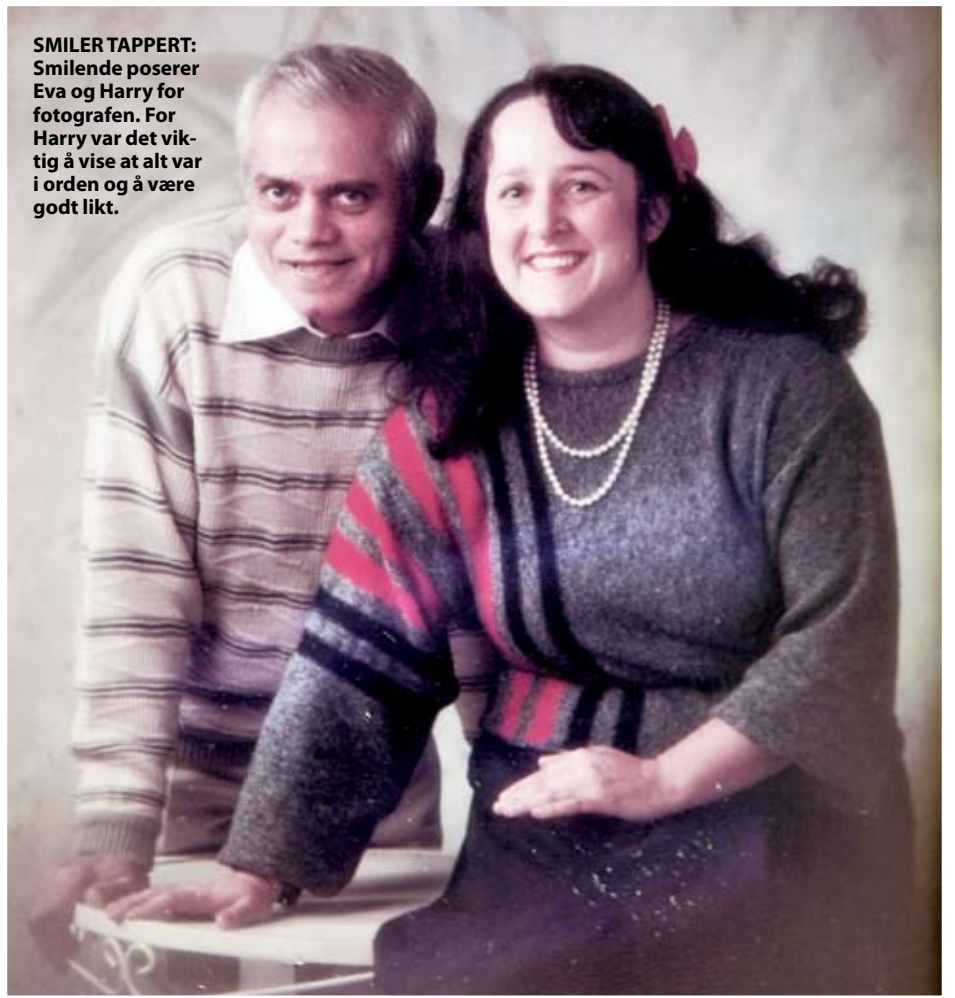
ene

Det blir de to på gulvet denne kvelden, og mange etter den. Ni måneder senere reiser Eva hjem til Norge. Harry kommer etter.

– Allerede fra første stund ble jeg sjarmert av mannen med det uimotståelige smilet og glimtet i øyet, sier Eva, som til tross for foreldrenes betenkeligheter om den store aldersforskjellen gifter seg med sin Harry. Nøyaktig ett år etter at han hadde flyttet til Norge.

Nitten år gammel blir Eva mamma til en gutt, og familielykken er komplett i det trivelige, hvite sveitsarhuset da han får to lillesøstre. Harry er blid og imøtekommende, og blir godt likt av alle.

SMILER TAPPERT: Smilende poserer Eva og Harry for fotografen. For Harry var det viktig å vise at alt var i orden og å være godt likt.

– Dette var veldig viktig for ham, men ingen trær vokser inn i himmelen. Når han lukket døren bak seg hjemme, måtte han alltid klage over et eller annet på jobben. Når Dagsrevyen rullet over skjermen, plukket han ut det negative, og overførte det til ting som kunne ramme oss. Når jeg kom med positive uttalelser, bebreidet han meg for at jeg alltid så det lyse og ikke fokuserte på de mørke sidene. Det ble etter hvert vanskelig, sier Eva, som forsto at mannen hennes var syk. Etter hvert alvorlig syk.

– Tankene hans satte seg fast i en rundkjøring som han ikke kom seg ut av. Han måtte ha full kontroll, lagde ritualer omkring nesten alt han foretok seg, og var helt sikker på at det bare var én måte å gjøre tingene på, nemlig hans. Ut fra denne filosofien og ved å følge ritualene var han overbevist om at han beskyttet oss.

Ventet på dommedag

Harry trenger en intens nærhet for å klare situasjonen. Eva, derimot, må skape avstand for å klare sin. De sliter på hver sin side, men klarer ikke å møtes. Til det er den svarte veggen mellom dem for massiv. Angsten tiltar, Eva forsøker å motivere mannen sin til å gå til psykolog, men får bumerangen tilbake: Hvis noen skal dit, så er det i tilfelle henne.

Omsider, og et halvt års tid før han dør, sender primærlegen Harry til psykiater. Han får diagnosen angst og depresjon. Men det er for sent.

– Alt var mørkt og farlig, forteller Eva, som også blir anklaget for at hun aldri forteller ham noe lenger, at han alltid er den siste som får vite ting. Han forstår ikke at det er hukommelsen hans som svikter.

– Han husket for eksempel ikke veien til gode venner av oss i Oslo, og kjente ikke igjen den blåstripete yndlingsskjorten sin. Jeg fortalte og forklarte, og møtte et blikk fylt av den dypeste angst, sier hun.

Eva forstår at dette ikke lenger er bare angst og depresjon, men undres på om han er i ferd med å bli dement. Hun er redd og fortvilet, prøver å trøste og hjelpe, setter på dempet musikk, stryker ham over håret, vugger ham i armene sine som var han et barn. Kanskje han roer seg. «Det hjelper ikke, det hjelper ikke,» sier han med fortvilte øyne i det grå, forsteinede ansiktet.

– Det hendte at han spurte om jeg ville be for ham. Jeg ba om ro, om søvn, om glede og om helse. Jeg tror at Gud elsket Harry og hørte bønnen, men likevel ble han bare dårligere og dårligere.

Tok farvel – uten ord

Den bleke marssola kommer med bud om

Jeg lever ikke i det som var, men det som er.

FAMILIEN: Dette bildet er tatt i forbindelse med kommunio- nen (katolsk konfirmasjon) til Harrys søster. Selv sitter han helt foran sammen med mam- ma, og på denne tiden var sannsynligvis hans verden god og i orden.

lys, og om å vekke naturen til live igjen etter vinter- dvalen. Hjemme i det hvite huset trygler Harry Eva om ikke å fortelle psykiateren om hvor syk han er. «Fra fredag skal alt bli annerledes,» lover han. Harry uttrykker kjærlig- het i handlinger, ikke i ord. Han har brukt fire timer på å lage middag da Eva kommer hjem fra jobben. Oversaltede og tørrkokte poteter. «Jeg forsøkte,» sier han, som ellers er en mesterkokk.

– Den siste fredagen han levde, ringte han meg på jobben flere gan- ger, uten å ha noe å fortelle. Om kvelden satte han seg ikke i stolen sin, slik han pleide, men i sofaen. Han tok begge hendene mine i sine, satt bare og så på meg. Lenge. Hadde ikke noe å si, nå heller. Han tok farvel. Uten ord.

Øynene er sløret bak tårene, kinnene våte.
– Jeg skjønnte det ikke. Jeg fikk ikke tatt farvel før han lydløst snek seg ut i den kalde, mørke natten i brunmønstrede pyjamas og svarte sko.

De ubesvarte spørsmålene

Fra fredag ble alt annerledes. Sorgen, fortvilelsen, maktesløsheten og gråten som ikke lar seg stagge. Eva og barna i en klynge når Harry blir tatt fra dem. De tegner et hjerte med navnet hans i det støvete bakvinduet på bære bilen før den kjører bort.

– De som begår selvmord, gjør det ikke fordi de ikke vil leve lenger, og det er ingen lettvinnt løsning. De drives til det fordi alt blir så vanskelig at de ikke ser noen annen utvei, sier Eva.

Hun har stilt seg alle spørsmålene, eller som hun selv formulerer det, vært igjennom hele oppskriften om hvorfor og hvordan dette kunne skje, og hva hun kunne ha gjort for å forhindre det. Hun har analysert alt som er blitt sagt og ikke sagt, gjort og ikke gjort. Og den snikende skyldfølelsen har banket på døren – på let etter «morderen».

– Jeg har vært igjennom alt, igjen og igjen,

og jeg har spurt meg selv om også jeg var blitt suicidal. Svaret har i alle fall vært at det kan jeg ikke gjøre mot barna mine.

Ingen dans på roser

– Jeg kan se graven til Harry fra soveromsvin- duet, men nå ligger han ikke foran i hodet mitt lenger, og jeg gråter ikke så ofte lenger, sier Eva.

Med Guds hjelp har hun jobbet med seg selv, og fått uvurderlig støtte fra venner og familie underveis. Ingen nevnt og ingen glemte, men det går varme tanker til venne- parene Else Berit og Jonny.

– Nå ser jeg både bakover og framover, lever ikke i det som var, men det som er. Selv om jeg ikke så dem bak alt det mørke, har fargene i livet mitt vært der hele tiden. Nå ser jeg dem igjen, sier Eva og griper en grein med fargegnistrende høstløv.

– Selvfølgelig savner jeg Harry, men ikke alt ved ham. Og med det mener jeg først og fremst den evinnelige grafingsingen hans i det destruktive – selve roten til alt det vonde som bygget seg opp. Tankene mine er ofte hos ham, og jeg vet vi vil møtes igjen. ■

DELTE DANSEGLEDEN: Eva var bare 16 år da hun traff Harry, han som skulle bli hennes livs dansepartner. Men selv om de gjerne dyrket denne hobbyen, ble likevel ikke livet en dans på roser.

LEVE kan hjelpe

– Hvis man ikke snakker om selvmord, kommer man heller ikke videre, sier Eva Brekke Voss, som vil at selvmordsstatis- tikken skal opp på samfunnets agenda. Hun er Buskeruds fylkesleder i LEVE, Landsforeningen for etterlatte ved selvmord. De informerer, hjelper og støtter de etterlatte, har sorggrupper og videreformidler kontakt med likemenn. Det vil si at man kan få snakke med en som har vært igjennom det samme som en selv.

Tlf. 22502570, www.leve.no.